

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksestä.

Pohjanmaan ELY-keskus yhtyy ELY-keskusten yhteisen lausunnon kaikkiin näkemyksiin, joista Pohjanmaan kannalta tärkeimmät on nostettu vielä erikseen osaksi tätä lausuntoa. Tämän lisäksi tuomme esiin omia näkemyksiämme joihinkin kohtiin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

ELY-keskukset ja TE-toimistot ovat pitkäjänteisesti kehittäneet omaa toimintaansa ja yhteensovittaneet henkilöasiakas- ja työnantaja-asiakaspalveluitaan aluetasolla mm. panemalla toimeen yhteisesti laadittujen TE-palvelustrategioiden toimenpiteitä. ELY-keskusten näkökulmasta uudistus keskittyy liiaksi tekniseen muutokseen, jolla työvoimaviranomaisen tehtävät siirretään toimijalta toiselle. Uudistuksen tavoitteissa tulisi nykyistä vahvemmin tuoda esiin työllisyyden, yrittäjyyden ja osaavan työvoimavan saatavuuden edistäminen. Tavoitteissa ei myöskään kuvata sitä tavoiteltua työllisyyden edistämisen tahtotilaa, johon uudistuksella pyritään tai niitä toiminnan laatuun ja vaikuttavuuteen liittyviä elementtejä, joita uudistukselta odotetaan.

ELY-keskukset näkevätkin, että uudistukseen sisältyy riski hyvin käynnistyneelle ja edenneelle alueellisen kehittämistyön katkeamiselle, mikäli ELY-keskusten rooli työllisyyden edistäjänä muuttuu esityksen mukaisesti monialaisesta asiantuntijaorganisaatiosta ja kehittämiskumppanista seurantakeskustelun kävijäksi. ELY-keskukset katsovat, että jatkotyössä olisi keskeistä tehdä valmistelutyötä siten, etteivät yrittäjyyden, työllisyyden ja osaamisen kehittäminen eriydy toisistaan ja että yritysasiakkaiden tasa-arvo palveluiden suhteen säilyy ennallaan.

Jotta uudistukselle asetetut tavoitteet toteutuisivat, tulisi valmistelussa ja suunniteltavissa tukitoimissa huomioida erityisesti ne kunnat ja kaupungit, jotka eivät ole mukana nykyisissä työllisyyden kuntakokeiluissa sekä hyvinvointialueet. Näin voitaisiin varmistaa uudistuksen tavoitteiden mukainen ajatus kuntaekosysteemien mahdollistamien asiakaslähtöisten palveluiden toteutumisesta ja taata henkilöasiakkaiden tasa-arvoisuus palvelujen saatavuuden osalta.

Pohjanmaan ELY-keskusalueella työllisyys on kehittynyt pitkällä aikavälillä hyvään suuntaan. Sitä on edesauttanut Pohjanmaan ELY-keskuksen ja TE-toimiston hyvin verkostomaisesti organisoitu laadukas ja kustannustehokas työ alueen muiden työllisyydenhoitoon osallistuvien tahojen kanssa. Esim. elinkeinoelämän toimijat, 3. sektori, kunnat, hyvinvointialueen kuntayhtymät, koulutusorganisaatiot, maakuntien liitot jne.

Pohjamaan ELY-keskuksen alueella työllisyystilanne on erittäin hyvä ja kärsimme työvoimapulasta ja osaavan työvoiman saatavuuden haasteista. Pohjanmaan ELY-keskukselle on erittäin tärkeää edistää työvoiman liikkuvuutta sekä alueellisesti, kansallisesti että kansainvälisesti. Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen näkökulmasta työllisyyden hoidossa tärkeää olisi keskittyä työnantajien palvelemiseen, jotta työnantajille olisi saatavilla riittävästi osaavaa työvoimaa. Lakiesitys keskittyy pääasiassa työttömänä olevien työllistymiseen eikä elinkeinoelämän näkökulma tule esiin.

Vuodesta 2020 alkaen Vaasan kaupungin, Pohjanmaan TE-toimiston ja Pohjanmaan ELY-keskuksen välille on muodostettu työllisyyden ekosysteemi. Ekosysteemissä palvelut tavoitellaan tarjottavan yhden luukun periaatteen mukaisesti sekä henkilöasiakkaille että yrityksille. Ekosysteemi toimii vapaaehtoisen sopimisen periaatteella.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 Keskeiset ehdotukset:

ELY-keskukset haluavat nostaa lausunnossaan erityisesti seuraavat näkökulmat:

Uudistuksen perusteet

Esitettyä 20 000 henkilön työvoimapohjaa (poikkeustilanteissa 17 000) voidaan pitää ehdottomana vähimmäistasona nykymuotoisten palveluiden ja palveluprosessien järjestämiselle kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta. Luonnoksessa esitetty työllisyyspalvelujen järjestämisen rakenne kuntapohjaisina työllisyysalueina on jossain määrin ristiriitainen yritysten rekrytointipalvelun hoitamisen ja työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta. Uudistuksen toimeenpanossa ja seurannassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota elinkeinoelämän osaavan työvoiman saatavuuteen.

ELY-keskusten alueellinen työllisyystehtävä

ELY-keskukset hoitavat nykyisin niille erikseen säädettyjä tehtäviä työmarkkinoiden toimivuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys -toimialalla. Kyseiset tehtävät ovat merkityksellisiä alueellisen työllisyystehtäväkokonaisuuden kannalta. Toimialaan liittyvät tehtävät siirtyisivät esityksen mukaan pääosin kunnille tai KEHA-keskukselle. ELY-keskukset kuitenkin katsovat, että valtion aluehallinnossa tulisi jatkossakin olla työllisyystehtävää lakisääteisesti hoitava viranomainen. Tässä aluekehitystehtävässä yhdistyisivät sekä elinkeinopolitiikan että työvoimapolitiikan näkökulma.

Mikäli tätä roolia ei ELY-keskusten tehtävissä säilytetä, alueellinen näkökulma ja tietopohja työllisyystehtävän hoitamisessa ja osaamisen kehittämisessä jää pahoin puutteelliseksi.

Palvelumarkkinat

ELY-keskukset näkevät esityksen selkeänä puutteena sen, ettei siinä kuvata tai käsitellä lainkaan nykyistä TE-palveluiden tuottamisen tapaa ja siihen liittyvää osaamispääomaa tai arvioida muutoksen vaikutuksia palvelumarkkinoihin ja palveluita tuottaviin yrityksiin. Esityksen mukaan tulevilla työvoimaviranomaisilla on erittäin paljon vapauksia palvelujen tuottamistapojen osalta ja mahdollisuus tuottaa kaikki palvelu omana tuotantona. Tästä syystä olisi erittäin perusteltua tarkastella muutoksen vaikutuksia myös palveluntuottajiin ja palvelumarkkinoihin. Mahdolliset vaikutukset palvelumarkkinoihin heijastuvat suoraan myös henkilöasiakkaisiin ja heidän saamiinsa palveluihin. Häiriöt palvelumarkkinassa voivat muodostaa riskin kansalaisten yhdenvertaisuudelle ja tasa-arvolle palveluiden saatavuuden näkökulmasta.

Siirtymäkausi ja siirtymän resursointi

ELY-keskukset ovat huolissaan siitä, että esityksen mukaisen muutoksen kokonaisvaikutuksia ei ole riittävästi tunnistettu ja että muutoksen hallittuun läpiviemiseen ei ole riittävästi varauduttu. ELY-keskukset näkevät, että kyseessä on niin laaja ja rakenteita uudelleenjärjestävä muutos, että valmistelun yhteydessä ei voida puhua vain siirtymäajankohdasta vaan pitäisi tarkastella useamman vuoden siirtymäkautta. Aktiivisen muutosvaiheelle on varattava myös riittävä toiminnallinen ja taloudellinen tuki.

Hankintojen ja rahoituksen siirtyminen työllisyydenhoidon alueelle vaativat yhteistä jatkovalmistelua ELY-keskusten kanssa, jotta palvelujen saatavuus ei vaarannu muutosvaiheessa. Siirtyvien hankintasopimusten kartoittaminen ja siirtoneuvottelut voidaan aloittaa vasta työllisyysalueiden selvittyä.

Mikäli sopimusten siirtoon liittyy epävarmuustekijöitä, on todennäköistä, että ELY-keskukset vastuullisina hankintayksikköinä pyrkivät päättämään em. sopimukset (ml. loppumaksatus) 31.11.2024 mennessä. Palvelujen saatavuuden näkökulmasta olisi tärkeää luoda riittävää pohjaa ja valtakunnallista näkymää jo vuoden 2024 palveluihin, jotta merkittävää palvelujen saatavuuden laskua ei tapahtuisi vuoden 2024 aikana. Hankintavastuun siirtymisen osalta olisi tärkeää myös

valmistella toimintamalli, jolla vuoden 2025 palveluhankinnat valmistellaan. Lisäksi tulisi arvioida, onko tarve varata määrärahaa mahdollisiin valtiolle jääviin vastuisiin, joita myöhemmin tehtävän kartoituksen perusteella ei ole mahdollista siirtää tai pilkkoa kunnille/työllisyysalueille.

Henkilöstön asema

ELY-keskukset pitävät erittäin tärkeänä henkilöstön ml. ELY-keskuksista siirtyvän henkilöstön osallistamista muutosohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon. ELY-keskuksista kuntiin siirtyvät henkilöt ovat hankintojen asiantuntijoita, osin hyvin erikoistuneitakin hankinta-asiantuntijoita, joiden osaamisen käyttäminen täysimittaisesti osaamista vaativiin tehtäviin ja tilanteisiin tulee varmistaa. Muutosohjelman ja henkilösiirtojen keskiössä tulee olla osaamisen siirtyminen ja kehittyminen edelleen uudistuksen toimeenpanossa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

4.2.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Hallituksen esitykseen on laadittu laskennallinen kuvaus uudistuksen taloudellisista vaikutuksista mm. kunnille siirtyvistä kustannuksista toiminnoittain. ELY-keskukset ovat samaa mieltä esityksen kanssa siitä, että laskelmat sisältävät huomattavasti epävarmuustekijöitä. Ne johtuvat muun muassa siitä, että merkittävää osaa palveluiden kustannuksista ei seurata henkilö- tai kuntatasolla. Laskelmassa käytetyt tiedot ovat pääosin vuodelta 2019. Kuntien palkkatuki on ollut noin 86 miljoonaa euroa 2019 tasolla. Osuus kuntien palkkatukeen käytettävästä määrästä on vaihdellut ELY-alueittain. Tästä syystä ELY-keskukset ehdottavatkin täsmennettäväksi, miten kuntien palkkatuen poistuminen vaikuttaa laskelmiin.

Joillain alueilla ESR-hankkeiden merkitys työllisyyden ja osaamisen kehittämisessä on ollut suuri myös taloudellisesta näkökulmasta. ESR-hankkeiden työllisyystoimenpiteet ovat olleet esim. vuonna 2019 sisällä ESR-kehittämishankkeiden rinnakkaishankkeissa, eivätkä ole "rasittaneet" kansallista työllisyysmäärärahaa. Alkaneella ohjelmakaudella kuntien ja yhdistysten ESR-hankkeiden mahdolliset palkkatuet sen sijaan maksetaan momentilta 32.20.51 sekä STM:n työttömyysetuusmomenteilta 1.12.2024 asti. ELY-keskukset esittävät lakien jatkovalmisteluissa selvennettäväksi uudistuksen, mukaan lukien yleiskatteelliseen rahoitukseen siirtymisen vaikutuksia ESR-hanketoimintaan.

4.2.2.4 Vaikutukset yrityksiin

Hallituksen esityksessä arvioidaan muutoksen vaikutuksia yrityksille. Esityksen vaikutusarvioinnissa huomioidaan ensisijaisesti ne yritykset, jotka hyödyntävät tällä hetkellä julkisia työvoimapalveluja esimerkiksi työvoiman hankinnassa sekä yhteishankintakoulutusten, palkkatuen tai ehdokasasettelun muodossa. ELY-keskukset esittävät täsmennettäväksi, miten uudistus vaikuttaa yrityksiin osaavan työvoiman saatavuuden ja työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta. Näihin seikkoihin vaikuttaa mm.

se, millaisiin työllisyysalueratkaisuihin päädytään ja mikä on yhteishankintakoulutusten tai Muutosturva 55+ -koulutuksen tulevaisuus.

Uudistuksen vaikutusarvioinnissa on sivuutettu kokonaan esityksen vaikutukset työvoimapalveluita ostopalveluina toteuttavien palveluntuottajien liiketoimintaan. Nykyisessä TE-palvelujärjestelmässä palvelujen tuottamisen mallina on monituottajamalli eli yhdistelmä hallinnon omaa tuotantoa ja ulkopuolelta hankittua palvelutuotantoa. Ulkoisen tuotannon suhteellinen osuus on laskenut TE-toimistojen resurssilisäysten myötä, mutta se on edelleen euromääräisesti erittäin merkittävä. Uusille työvoimaviranomaisille siirtyvistä palveluista työvoimakoulutukset, valmennukset ja asiantuntija-arvioinnit hankitaan ulkoisilta palveluntuottajilta. Ko. palveluita sopimusperusteisesti toteuttavia palveluntuottajia noin on 10–50/ELY-alue.

Käytännössä suurilla työllisyysalueilla tulee olemaan kriittinen rooli työllisyyspalvelujen markkinoiden kehittymiseen. Jos isot alueet vähentävät merkittävästi ostopalveluina hankittavien palveluiden osuutta, on riskinä markkinan surkastuminen. Markkinoiden pientyessä myös riski hintojen nousulle kasvaa. ELY-keskukset esittävät, että uudistuksen jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota palvelutuotannon jatkuvuuden varmistamiseen, kehittämiskumppanuuden ylläpitämiseen palveluntuottajien kanssa sekä palvelutuotannon elinvoimaisuuden vahvistamiseen tulevaisuudessakin.

4.2.3.1 Vaikutukset kuntien toimintaan

Työllisyysalueilla tapahtuvan palvelujen järjestämiseen liittyvä koordinaatio ja yhteensovitus tulee vaatimaan jo uudistuksen valmisteluvaiheessa ja erityisesti toimeenpanovaiheessa kunnilta merkittävää henkilöresurssia ja työtä. Kuntakokeiluissa on tehty kuntien välisiä sopimuksia mm. kotoutumistehtävien, palkkatukipäätösten jne. hoitamisesta vastuukuntamallilla. Tulevaan uudistukseen verrattuna se on ollut vielä rajallista, koska valtio on edelleen kuntakokeilujen aikana hoitanut kuntien puolesta palvelujen rahoituksen ja hankintoja sekä henkilöstöasioita. Jatkossa tullaan tarvitsemaan lukuisia erilaisia sopimuksia mm. palvelujen järjestämisestä ja niiden rahoittamisesta ja maksatuksesta kuntien yleiskatteellisesta rahoituksesta. Tämän koordinaatiotehtävän ja yhteensovituksen vaatimia resursseja tulee varata riittävästi ja niitä varten tarvittaisiin kunta- tai työllisyysaluekohtaisia laskelmia jo valmisteluvaiheessa.

Nykyisessä monituottajamallissa ELY-keskukset ovat kehittäneet systemaattisesti omaa hankintaosaamistaan. Hankinta- ja sopimusmallien kehittämisen myötä myös palvelujen laatu ja vaikuttavuus ovat parantuneet. Kilpailullisuutta on pystytty hyödyntämään myös palvelujen kustannusten näkökulmasta. Nykymalli pohjautuu pääasiassa 15 hankintayksikön (ELY-keskukset) toimintaan, joka käsittää myös alueiden yhteisiä hankintoja. Esitysluonnoksen mukaan hankintayksiköiden määrä todennäköisesti kasvaa erittäin merkittävästi. Muutoksen vaikutukset hankintaosaamisen ylläpitämiseen, markkinan toimivuuteen ja eheyteen sekä edelleen palvelujen laatuun ja kustannuksiin olisi tärkeää tunnistaa esityksessä.

4.2.4.5 Vaikutukset asiakkaiden palveluun

Esityksessä arvioidaan, että ehdotetun työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtämisellä valtiolta kunnille arvioidaan olevan samankaltaisia vaikutuksia palvelujen kehittymiselle kuin kuntakokeiluissa. Kuntakokeilun aikana palvelujen ja koulutusten hankinta on kuitenkin ollut ELY-keskusteen vastuulla. Pienemmillä ELY-alueilla on kuntakokeilunkin aikana voitu hankkia palveluja koko ELY-keskusalueelle. Suuremmille alueille palveluja hankittaessa korostuu kustannustehokkuus ja tarjoajien runsaus. Asiakkaille on pystytty tarjoamaan laajempi kirjo koulutuksia ja palveluja silloin kun on voitu huomioida koko ELY-keskusalueen asiakastarve. Pienemmille järjestämisalueille

siirryttäessä riskinä on palvelu- ja koulutustarjonnan supistuminen. Myös kustannukset tulevat todennäköisesti nousemaan. Työvoimapalveluja hankittaisiin nykyistä pienempinä kokonaisuuksina. ELY-keskuksista siirtyvät niukat henkilöstöresurssit jakautuvat uusille työvoimapalvelujen järjestäjille ja hankinta-asiantuntijoita on todella niukasti hoitamaan palvelujen suunnittelua ja hankintaa laadukkaasti.

Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että sekä työnhakija- että yritysasiakkaiden kielelliset oikeudet toteutuvat tulevilla työllisyysneuvonpitoalueilla. Molempien kansalliskielten vähemmistökieliasemassa olevien asiakkaiden yhdenvertaisten palvelujen saatavuus on turvattava uudistuksessa. Nykyisessä järjestelmässä yliaiheelliset palvelut ovat olleet tärkeässä asemassa palvelujen saatavuuden edistämässä vähemmistökieliläisille asiakkaille. Lisäksi se on luonut hankinnoissa kustannustehokkuutta.

4.2.5 Aluekehitysvaikutukset

Hallituksen esityksessä aluekehitysvaikutukset on esitetty suppeina ja vaikutusten arvioinnissa on keskitytty lähinnä kuntatason palvelurakennemuutoksiin. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtämisellä kunnille on odotettavissa erittäin merkittäviä vaikutuksia paikallistasolla, aluetasolla ja valtakunnallisesti. Uudistuksen myötä on syntymässä eri kokoisia, maakuntarajoja noudattamattomia työllisyysalueita, joiden resurssit, mahdollisuudet ja osaaminen elinkeinoelämän ja alueiden kehittämisessä tulevat olemaan hyvin erilaiset. Työllisyysalueiden rooli ja toimivalta lakisääteisessä aluekehitystyössä ja maakunnallisessa ohjelmatyössä tulee todennäköisesti vaihtelevaan olennaisesti. ELY-keskukset pohtivat, jääkö pienille työllisyysalueille vain edustuksellinen rooli aluekehittämisessä tai innovaatioverkostoissa.

Nykyisellään ELY-keskukset koordinoivat useita aluekehittämistä tukevia työllisyyden, osaamisen, ohjauksen, ennakoinnin ja jatkuvan oppimisen verkostoja. Näiden verkostojen jatko on uudistusta koskevan lakiesitysten valossa hyvin epävarma, vaikka niiden merkitys aluekehitykselle on ollut erittäin suuri. ELY-keskukset muistuttavat, että valmistelun tässä vaiheessa olisi viimeistään tärkeää tunnistaa ja tunnustaa ELY-keskusten verkostoja rakentava ja ylläpitävä rooli myös lainsäädännön näkökulmasta sekä turvata jo olemassa olevien ja toimivien alueellisten yhteistyömuotojen ja -rakenteiden jatkuvuus.

Äkilliset rakennemuutostilanteet vaativat usein kuntien, valtion ja yritysten yhteistoimintaa ja nopeaa reagointia. ELY-keskukset esittävät jatkovalmistelussa selkeytettäväksi kuntien ja

työllisyysalueiden mahdollisuuksia koordinoita toimenpiteitä ja suunnittelua ÄRM-tilanteissa, tilanteisiin liittyviä yleiskatteellisen rahoituksen menettelytapoja, valtion aluehallinnon osallistumista ja toimivaltaa tilanteiden hoidossa sekä KEHA-keskuksen roolia niissä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Esityksestä ei selviä miten siirtymäaika hoidetaan. Esim. minne asti ELY-keskukset hankkivat palveluja. Uudet työvoimapalvelujen järjestämisvastuulliset työvoimaviranomaiset varmistuvat niin tiukassa aikataulussa, että kaikkien muutosten valmisteluun ei jää riittävästi aikaa. Huolena on asiakkaiden palvelujen jatkuvuuden turvaaminen muutosvaiheessa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

4 § ”Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen perustuu elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin sekä asiakkaiden palvelutarpeeseen. ” Asiakkaita pitäisi kohdella yhdenvertaisesti koko Suomessa. Mikäli TE-palvelujen järjestäminen eriytyy hyvin monelle eri taholle, on yhdenmukaisten palvelujen tarjoaminen ja saatavuus haastavampaa järjestää. Eri puolilla Suomea asuvat asiakkaat voivat joutua eriarvoiseen asemaan. On tärkeää, että asiakas voidaan ohjata tarvittaessa myös oman alueen ulkopuolisiin palveluihin, mikäli hänen palvelutarpeensa sitä edellyttää.

Ensimmäisen luvun 9 §:ssä mainittu yhteistyövelvollisuus on kannatettava ja tarpeen olla lainsäädännön tasolla kirjattuna.

Ensimmäisen luvun 10 §:ssä todetaan työssäkäyntialueesta. Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 km etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Miten työllisyysalueet ja työssäkäyntialueet suhteutuvat toisiinsa? Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hankalasti määriteltävät alueet eivät edistä työvoiman liikkuvuutta. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeiden osalta työnhakijan kotikunta on harvoin olennainen tekijä. Luonnoksessa esitetty työllisyyspalvelujen järjestämisen rakenne on jossain määrin haastava yritysten rekrytointipalvelun hoitamisen ja työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta. Uudistuksen toimeenpanossa ja seurannassa tulisi siten kiinnittää erityistä huomiota elinkeinoelämän osaavan työvoiman saatavuuteen ja julkisen työnvälityksen osuuteen työpaikkojen ilmoituskanavana. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeiden hoitaminen tulisi kaikinensa nostaa vahvemmin fokukseen uudistuksen jatkovalmistelussa.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Toisen luvun 1 §:ssä todetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä. Työllisyysalue on muodostettava palveluiden järjestämiseksi useamman muun kunnan kanssa siten, että työllisyysalueen kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Laissa myös todetaan, että työllisyysalueen tulee muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Pohjanmaan ELY-keskus haluaa kiinnittää huomiota työllisyysalueen muodostumiseen. Hyvinvointialueuudistuksen (2023) myötä on hyvinvointialueet muodostettu pääosin sairaanhoitopiireittäin. Usea Suomen kunta ei yllä itsenäisesti 20 000 henkilön työvoiman määrään, jolloin lain mukaan edellytetään työllisyysalueen perustamista. Tämä luo uusia ja todennäköisesti määrällisesti nykyistä enemmän hallinnollisia alueita. Jatkossa kunnissa operoitaisiin siis hyvinvointialueittain, työllisyysalueittain ja itsehallinnollisina kuntina. Voidaanko lainsäädännöllisesti itsehallinnollisia kuntia edellyttää muodostamaan yhteistoiminta-alueita, sikäli kun kunnalla on vastuu palveluiden järjestämisestä? On myös syytä kiinnittää huomiota, että em. lisäksi erilaisia hallinnollisia alueita syntyy aluehallinnon eri viranomaisten toimialueista. Pohjanmaan ELY-keskus esittää huolensa erilaisten toimialueiden vahvistumisesta entisestään, joka haastaa luonnollisen yhteistyön. Lisäksi esitetyn työvoimapalvelujen järjestämismallin riskinä on, että kuntien tai työllisyysalueiden työvoimaviranomaisten työnhakijalle tarjoamat palvelut eroavat sisällöltään, laadultaan tai määrältään toisistaan. Tällöin järjestämismallin tavoitteina olevat palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja palvelujen tasalaatuisuus vaarantuvat.

Pykälässä 4§ todetaan ilmoitusvelvollisuudesta. Pohjanmaan ELY-keskus esittää, että sopimukset, päätökset ja suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä on annettava tiedoksi myös alueellisille ELY-keskuksille, joka tukee 3 luvun 4 §:n alueellisen työllisyyden edistämisen yhteistyötä ja seurantaa.

Toisen luvun 8 §:ssä todetaan, että asiakkaalla on kielellisten oikeuksien toteutumiseksi oikeus asioida myös muussa kuin kotikuntansa mukaan määräytyvässä työvoimaviranomaisessa. Pykälässä ei kuitenkaan todeta, onko toisen työllisyysalueen työvoimaviranomaisen velvollisuus palvella asiakasta. Pohjanmaan ELY-keskus katsoo, että työnhakijoiden ohjaaminen toiselle työllisyysalueelle haastaa työllisyysalueiden henkilöstöresurssointia ja palvelujen tarjoamisen ennakointityötä. Asiakkaiden yhdenvertaisuus ei toteudu, jos vähemmistökieliset asiakkaat ohjataan saamaan palveluja kielen vuoksi oman työllisyysalueensa ulkopuolelle.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**

- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

ELY-keskukset näkevät, että keskustelujen koollekutsuminen jää hyvin irralliseksi tehtäväksi, mikäli työllisyyden edistämisen lakisääteistä tehtävää ja toimivaltaa ei muutoin ole ELY-keskuksilla. ELY-keskukset esittävät, että alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluiden tavoitetta ja ELY-keskuksen roolia ja toimivaltaa sekä tarvittavia resursseja on syytä tarkentaa ja selkiyttää. Samoin on syytä selkiyttää keskusteluiden kytkeytymistä tulosoitusprosessiin. ELY-keskukset esittävät myös, että valtion aluehallinnossa tulee jatkossakin olla lakisääteisesti työllisyyden edistämistä hoitava viranomainen ja Työllisyyden edistäminen kirjataan edelleen ELY-keskusten lakisääteisiin tehtäviin muiden sinne esitettyjen tehtävien lisäksi.

On tärkeää, että työllisyyden hoidosta on edelleen saatavissa vertailukelpoista tilastotietoa. ELY-keskuksilla tulee automaattisesti olla kyseisten tietojen saantioikeus. Tämä edesauttaa alueiden toiminnan vertailukelpoisuutta ja auttaa kehittämään toimintaa.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Neljännän luvun 4 §:ssä todetaan työvoimaviranomaisen työnhakijan informointivelvollisuudesta. Tähän olisi mahdollisesti tarpeen kirjata myös informointivelvollisuus kotoutumislain mukaisista toimista. Lisäksi tähän pykälään on kirjattu ainoastaan velvoite työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta jne. Mutta sama toki pätee työllistymissuunnitelmaan rinnastettavien suunnitelmien kohdalla (ml. kotoutumissuunnitelma).

Neljännän luvun 11 § työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen olisi tarpeen rinnastaa kotoutumislain osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, jotta vältetään päällekkäisiltä toimilta.

Neljännän luvun 14 § todetaan työvoimaviranomaisen velvollisuuksista, että työvoimaviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluita. Myös tähän olisi tarpeen kirjata, että myös kotoutumislain mukaan työviranomaiselle esitettyjä palveluita. Mahdollinen viittaus lakiin kotoutumisen edistämisestä.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Viidennen luvun 1 § on esitetty kirjaus siitä, että kansainväliset rekrytoinnit siirtyisivät Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtäväksi. KEHA-keskuksen rooli on tukea aluehallintoviranomaisten työtä. Kansainvälisten rekrytointien keskittäminen haastaa paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä vaikeuttaa esimerkiksi työvoiman hyväksikäytön

ennaltaehkäisemistä. Pohjanmaan ELY-keskus esittää huolensa siitä, että kansainväliset rekrytoinnit keskitettäisiin KEHA-keskukselle eikä esityksessä jätetä aluehallinnolliselle ELY-keskuksille tässä roolia. Keskitetty palvelu on tarpeen mutta sen tulisi tukea alueellista työtä. Nyt ollaan poistamassa mahdollisuus tehdä alueilla hyväksi havaitut työtavat ja keskittämässä kaikki tehtävät KEHA-keskukseen ja siten valtakunnalliseksi. Tämä ei ole toimiva ratkaisu, sillä työ vaatii paljon alueellista vuoropuhelua ja alueellista elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tuntemusta. Lisäksi on huomioitava työnantajien kielellisten oikeuksien toteutuminen siten, että palvelua tarjotaan molemmilla kotimaisilla kielillä yhdenvertaisesti.

ELY-keskuksille on osoitettu henkilötyövuosia työvoiman maahanmuuttoon, ja näiltä osin olisikin tarpeen, että ELY-keskuksille jätetään kansainvälisissä rekrytoinneissa tehtäviä. Kansainväliset rekrytoinnit eivät onnistu siten, että odotetaan työnantajien ja elinkeinoelämän lähestyvän Work in Finland –palveluita, vaan työ vaatii sitä, että alueellisesti tehdään paljon vaikuttamistyötä. Toisekseen vaikka työvoiman maahanmuuttoa on Suomessa lisättävä, on samaan aikaan huolehdittava työvoiman hyväksikäytön ennaltaehkäisystä. Pohjanmaan ELY-keskus esittää vakavan huolensa siitä, että mikäli kansainväliset rekrytoinnit keskitetään, jää paikallisesti ja alueellisesti toimivaltaisilta työvoiman hyväksikäyttöön puuttuvilta ja sitä ennaltaehkäiseviltä viranomaisilta keskeistä tietoa uupumaan. Pohjanmaan ELY-keskuksella on kokemuksia siitä, että kansainväliset rekrytoinnit vaativat vahvaa alueellista eri viranomaisten välistä ennakoitua ja suunnittelua. Kokemuksemme mukaan valtion aluehallinnolla on ollut tärkeä rooli työvoiman maahanmuuttoon liittyvien ja haastavien tilanteiden hoitamisessa, myös ministeriöiden apuna. Viranomaisten välinen vuoropuhelu paikallisella ja alueellisella tasolla työvoiman hyväksikäytön ennaltaehkäisemisestä ja torjumisesta tulee heikkenemään. Lainsäädäntöön onkin jätettävä alueellisille ELY-keskuksille tässä roolia, jota on myös läpi Work in Finland valmistelun tuotu esiin mutta jätetty uupumaan tästä lakiehdotuksesta. Valtakunnallisten palvelujen tarjonta ei takaa sitä, että ne vastaavat alueiden erityisiin tarpeisiin.

Esitämme, että ELY-keskuslakiin ELY-keskuksen tehtäviin lisättäisiin esim. seuraavasti:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

hoitaa alueellisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta ELY-alueella (kansainvälisen rekrytoinnin palvelut);

Viidennen luvun 2 § koskien työnvälityspalveluja olisi tarpeen määritellä myös jonkin lainsäädännön kautta sitä, että miten toimitaan työnvälityspalveluissa (ml. Kansainväliset rekrytoinnit) mikäli yrityksessä on havaittu työvoiman hyväksikäyttöä tai yritys tutkinnan alaisuudessa. Lisäystä esitetään sisällytettävän 8 §.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Kuudennen luvun 2 §:ssä todetaan, että lakiin ei sisällytettäisi erillistä mainintaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisista alkukartoituksista, koska uudessa kotoutumisen edistämisestä annettavassa laissa ei säädettäisi erillisestä alkukartoituksesta. Uusi laki kotoutumisen edistämisestä

(jatkossa kotoutumislaki) on ollut lausuntokierroksella, ja tässä lakiluonnoksessa on 12 §:ään kirjattu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä 13 §:ään monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi. Kotoutumislakiin on kirjattu, että kunnan on laadittava osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi maahanmuuttajalle, jonka ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä on kulunut enintään kolme vuotta ja joka: 1) on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija.

Edelliseen viitaten Pohjanmaan ELY-keskus pyytää, että hallituksen esityksessä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä peilataan vielä kertaalleen kotoutumislakiin esitettyihin pykäliin.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Työvoimakoulutuksen hankintatehtävät ovat siirtymässä ELY-keskuksista kuntien järjestämisvastuulle. Kunnilla on mahdollisuus hankkia koulutus in-housemallilla kuntien koulutuskuntayhtymistä tai kilpailuttaa se. Kilpailutetun koulutuksen etuna on ollut vertailtu hintataso, ketteryys, hankinnan nopeus ja joustavuus mm. yritysten tarpeisiin. Kilpailutetuilla verkkokoulutuksilla on saatu tarjontaa myös paikkakunnille, joissa koulutuksenjärjestäjillä ei ole pysyviä toimipisteitä. Tutkintotavoitteinen työvoimakoulutus on suunniteltu ja toteutettu opiskelijavuosina työvoimakoulutuksen järjestämisluvan omaavien koulutuksenjärjestäjien kanssa. Hallituksen esityksessä ei ole avattu opiskelijavuosiikiintiöiden jakautumisen menettelytapaa työllisyysalueille tai kunnille tulevassa uudistuksessa. Siirtäisikö koulutuskuntayhtymien käyttö työvoimakoulutuksessa nykyistä merkittävästi enemmän kustannuksia opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuntien yleiskatteellisen rahoituksen sijaan?

Nykyisessä, 15 ELY-aluetta sisältävässä, toimintamallissa hankintoja on ollut mahdollista toteuttaa useampaa seutukuntaa ja maakuntaa palvellen. Tämä on mahdollistanut koulutusryhmien muodostamisen joustavalla aikataulutuksella. Eri ammattialojen työvoimakoulutukset ovat työllisyysmäärärahoilla tehdyillä hankinnoilla kattavasti mahdollistettuja. Uudistuksen uhkakuvana on, että pienillä työllisyysalueilla koulutusryhmien muodostaminen kestää pidempään ja koulutusten aloitusajat pitenevät tai ei välttämättä ole osallistujajoukkoa kaikkiin alueen kannalta hyödyllisiin ja elinkeinoelämän näkökulmasta tarvittaviin eri ammattialojen työvoimakoulutuksiin, mutta isommalta alueelta tällaisen koulutusryhmän muodostaminen onnistuu. Myös työttömyysjaksot pitenevät koulutusten aloituksia odotellessa. Minkään palveluntuottajan, oli sitten kyseessä oma tuotanto tai ulkopuolinen palveluntuottaja, ei ole taloudellisesti kannattavaa toteuttaa ryhmämuotoisia koulutuksia äärettömän pienille osallistujamäärille, mikäli laskutusperuste on nykyiseen tapaan toteutuneet opiskelijatyöpäivät. Ei ole myöskään tilaajan näkökulmasta tarkoituksenmukaista maksaa kaikista koulutuksista ryhmähintaa, mikäli osallistujia on lopullisessa toteutuksessa vain muutamia; opiskelijatyöpäivän hinta saattaa tällöin nousta kohtuuttoman korkeaksi.

Yhtenä ratkaisuna nykymuodossa on ollut valtakunnallisina tai useampien ELY-alueiden yhteistyössä hankkimat ja etätoteutuksina tarjotut työvoimakoulutukset; osallistujat ympäri Suomea ovat pystyneet tasavertaisina osallistumaan näihin valtakunnallisesti mahdollistettuihin koulutuksiin, ilman huolta kulkemisesta tai joukkoliikenteen sujuvuudesta. Esimerkkeinä mm. maahanmuuttajien

asiantuntija-alojen verkkokotoutumiskoulutukset. On suuri huoli, miten käy jatkossa tällaisten monen ELY-alueen nyt yhteistyössä hankkimien työvoimakoulutusten toteutus. Haasteelliset kulkuyhteydet, pitkät välimatkat sekä ruotsinkielisten palvelujen saatavuuden tarve ovat olleet yksi syy useamman ELY-alueen kattaviin koulutustoteutuksiin, mutta isona syynä on myös koulutusryhmien muodostaminen järkevässä aikaraamissa, ilman tolkkutoman pitkiä odotusaikoja.

Hallituksen esityksessä tuodaan esille, että henkilöasiakas voisi kuitenkin hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen siitä riippumatta, mikä työvoimaviranomainen on sopinut koulutuksen järjestämisestä. Kotikunta olisi velvollinen korvaamaan myös koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Tämä menettelytapa lisää byrokratiaa ja voi vaikeuttaa työnhakijoiden mahdollisuuksia hakeutua vapaasti tarvitsemaansa koulutukseen. Esityksestä ei ilmene millä perusteella koulutus tai palvelu hinnoiteltaisiin.

ELY-keskukset pitävät tärkeänä, että kunnissa tai työllisyysalueilla varaudutaan työvoimakoulutuksen ennakkointiin, hankintaan, opiskelijavalintaan sekä koulutusten sujuvaan maksatukseen siten, että riittävät resurssit ja prosessit ovat valmiina heti uudistuksen voimaan tullessa. Siirtymävaiheessa on oletettavasti merkittävä määrä työvoimakoulutukseen hakeutuneita, palveluissa siirtyviä asiakkaita ja palveluntuottajia, joiden asiointi on hoidettava keskeytyksettä.

ELY-keskusten hankinta-asiantuntijat ovat siirtymässä kuntiin. Hankinta-asiantuntijat toimivat ELY-keskuksissa tiimeinä ja ovat hankkineet palveluita koko ELY-alueelle tai kuntia laajemmille alueille. ELY-keskuksissa hankitaan myös valtakunnallisia palveluita ja useamman alueen kattavia palveluita. Siirtyvän henkilöstön lisäksi kunnissa ja työllisyysalueilla tullaan tarvitsemaan omia resursseja ja TE-palveluiden hankintaosaamista valtiolta siirtyvän henkilöstön lisäksi, jotta asiakkaiden tasapuoliset palvelut saadaan varmistettua. Yhteishankintakoulutuksen siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle vaatii kaikilta kunnilta välitöntä valmiutta ja osaamista hankkia yksittäisten yritysten tai yritysryhmien koulutusesityksiin vastaamiseksi heti uudistuksen voimaan tullessa.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

55-vuotta täyttäneiden muutosturvakoulutus on osaamisen kehittämisen ja työllistymisen näkökulmasta hyvä asia. Käytännössä esitetyt pykälät sääntelevät koulutusta ja sen hankintaa tiukasti ja hankintojen näkökulmasta koulutuksen järjestäminen ja hankkiminen on haastavaa. Esim. koulutuksen hinta max 2 kk palkka. Koulutuksiin ei ole esitetyillä säädöksillä mahdollista järjestää ryhmiä vaan koulutuksia hankintaan yksittäisille asiakkaille. Hankintatoimessa on vaikea ennakoida tarpeita ja muutosturvakoulutus voi johtaa ennakoimattomaan työmäärään hankinnoissa.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Luvun yhdeksän 4 §:ssa kuvataan omaehtoisten opiskelujen tukiaikaa. Pykälään on kirjattu, että opintojen muodostama kokonaisuutta voidaan tukea enintään 48 kuukauden ajan, jos opintojen

tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen. Kyseessä lienee aikuisten perusopetuksen oppimäärän suorittaminen, ja siten koskee oppivelvollisuuden ylittäneitä.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Palveluun osallistumisesta maksettavan kulukorvauksen taso ei vastaa nykypäivän kustannustasoa ja kulukorvauksen tasoa pitäisi tarkastella uudelleen.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutoksia ELY-keskusten tehtäviin 3 §:n tehtäviin. ELY-keskuksen osalta 1 momentin 1 kohdan tehtävä yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan edistäminen säilyisi. Sen sijaan 3 kohta ehdotetaan kumottavaksi. ELY-keskukset kiinnittävät huomiota, että keskeiset ehdotukset jaksossa ja ehdotetun työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain 3 luvun 4 §:ssä säädetyt ELY-keskuksen tehtävät eivät käy ilmi ELY-lain 3 §:ssä säädetyistä ELY-keskuksen ehdotetuista tehtävistä, jos 1 momentin 3 kohta kumotaan. Ehdotetussa ELY-lain 2 momentin 1 kohdassakin säädettäisiin siinäkin vain työelämän koulutus- ja osaamistarpeiden seuraamisesta ja ennakkoinnista. Esim. kuntien tukeminen työllisyyden edistämässä taikka vaikuttavuuden ja yhteistyön tarpeiden sekä työllisyyden tavoitteiden saavuttamisen tarkastelun tehtävät eivät käy ilmi 3 §:n sanamuodosta. Säännöstä on täydennettävä tältä osin, jotta JTYPL 4 §:ssäkin säädetyille keskusteluille on taustalla ELY-keskuksen toimivalta näissä asioissa.

ELY-keskusten yhteisen näkemyksen mukaan 3 §:n 1 momentin 3 kohtaa ei tulisi kumota vaan 3 kohdassa olisi säädettävä ELY-keskukselle jäävistä tehtävistä koskien työelämän kehittämisessä, työmarkkinoiden toimivuuden, työvoiman saatavuuden ja kohtaannon sekä työllisyyden seurannassa. Ehdotettu 1 momentin 1 kohdan sääntely ja 2 momentin ehdotettu tehtävä seurata ja ennakoita työelämän koulutus- ja osaamistarpeita työllisyyden edistämiseksi, eivät kata edellä todettuja ELY-keskukselle jääviä muita tehtäviä työllisyyden ja työelämän alueella.

ELY-keskusten tehtäviin pitäisi sisällyttää kansainvälisten rekrytointipalvelujen alueellinen seuranta ja kehittäminen. ELY-keskuksilla on toimivat verkostot ja yhteistyökäytännöt alueen toimijoiden kanssa. Kansainvälisen rekrytoinnin kehittämistyö aluetasolla pitäisi sisällyttää ELY-keskuksen tehtäviin. Valtakunnallisten palvelujen tarjonta ei takaa sitä, että ne vastaavat alueiden erityisiin tarpeisiin. Esitämme, että ELY-keskuslakiin ELY-keskuksen tehtäviin lisättäisiin esim. seuraavasti:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on lisäksi:

2) hoitaa alueellisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta ELY-alueella (kansainvälisen rekrytoinnin palvelut);

ELY-keskusten tehtäväkenttään on perinteisesti sisältynyt lukuisia siirtyvään toimialaan liittyviä työkokonaisuuksia, joiden siirtymistä kuntiin tai KEHA-keskukseen ei ole esitetty. Tällaisia tehtäviä ovat mm. jatkuvan oppimisen ja elinikäisen ohjauksen kehittämisen alueellinen koordinaatio ja verkostot, erilaiset yrityksiin ja työelämään liittyvät rahoitus- ja kehittämistehtävät sekä tilastointiin, raportointiin ja ennakoointiin liittyvät alueelliset tehtävät ja verkostot. Näissä verkostoissa tehdään sitä toiminnan yhteensovittamistyötä, jota alueilla tarvitaan kohtaanto-ongelmien ratkaisemiseksi. Tällaista verkosto-, koordinointi- ja kehittämistyötä tarvitaan yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi ja se liittyy olennaisesti työmarkkinoiden toimivuuteen, työvoiman saatavuuteen ja sen osaamisen varmistamiseen, ohjauspalveluiden saatavuuteen sekä työllisyyteen. Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että tätä työtä tehdään myös jatkossa alueilla, yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa, tarvittaessa kunta- ja maakuntarajat ylittäen.

Pohjanmaan ELY-keskuksen toimialueellaan koordinoima Team Finland -verkostotoiminta on erittäin aktiivista ja alueen toimijat ovat sitoutuneet toimintaan laajasti. Pohjanmaa TE-toimisto on osallistunut toimintaan ja jatkossa tulisi työllisyysalueiden osallistuminen Team Finland -toimintaan varmistaa. Myös Pohjanmaan ELY-keskuksen koordinoima Talent Coastline, kansainvälisen työvoiman edistämiseen koottu verkosto, on osallistunut Team Finland verkoston toimintaan. On tärkeää, että uudistuksen jälkeen Kansainvälisen rekrytointia hoitava taho osallistuu alueellisen Team Finland -verkoston toimintaan.

KEHA-keskuksen tehtävät

Palvelujen hajaantuva järjestämisrakenne edellyttää tiettyjä valtion keskitettyjä toimintoja. Kyseessä olevat sisällöt on sinänsä kohtalaisen hyvin tunnistettu esitysluonnoksessa. TE-toimiston hallinto- ja tukitehtävien poistuminen (130 htv) ja TE-palvelujen valtiolle jäävien tehtävien lisääntyminen (335 htv) muuttavat KEHA-keskuksen roolia olennaisesti sen mission, tehtävien, johtamisen, ohjauksen ja toimijasuhteiden osalta. KEHA-keskuksen roolin muutokset ja niistä aiheutuvat vaikutukset on huomioitu esitysluonnoksessa erittäin puutteellisesti (lähtien viraston nimestä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus).

Esitysluonnoksen mukaan KEHA-keskukseen luodaan tiedolla johtamisen valtakunnallinen toimintakokonaisuus. Esitysluonnoksessa kuvataan useissa eri kohdissa tiedolla johtamisen merkitystä uudistuksen onnistumisen edellytyksenä ja annetaan kansainvälisiä esimerkkejä. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, mitä uusia resursseja KEHA-keskukseen kootaan tämän uuden ja kriittisen tehtäväkokonaisuuden hoitamiseen.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**

- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Tutkintotavoitteinen koulutuksen osalta yhteistyövelvoite on jatkossa työvoimaviranomaisella ja koulutuksen järjestäjillä. Siirtymäaika 1.12.24 asettaa haasteita kevään 2025 alussa alkavien koulutusten sopimisen ja opiskelijavalinnan osalta. Oletettavaa on, että kaikilla kunnilla tai työllisyysalueilla ei ole valmiutta hoitaa alkavien koulutusten käytännön asioita joului-tammikuussa. Riskinä on tutkintotavoitteisten uusien koulutusten osalta aloitusten ja opiskelijoiden merkittävä määrällinen putoaminen erityisesti niillä alueilla, joissa työvoimakoulutuksen järjestämislavan omaavia oppilaitoksia on monia ja/tai työllisyysalueita on useita.

Työvoimakoulutuksen järjestämislupia omaavia oppilaitoksia on ELY-alueilla yhdestä noin kymmeneen. Kaikki eivät ole koulutuskuntayhtymiä. Mitä enemmän työllisyysalueilla on ao. koulutuksenjärjestäjiä, sitä enemmän neuvotteluja ja yhteensovittavia koulutuksia on. Jatkovalmisteluissa on selkeytettävä, mikä taho neuvottelee valtakunnallisten koulutuksenjärjestäjien kanssa ja yhteensovittaa koulutukset valtakunnallisesti. Tällä hetkellä valtakunnallisilla kouluttajilla on sovittu vastuu-ELY-keskus. Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella valtionosuusrahoitetuissa työvoimakoulutuksissa on n. 38 % kaikista työvoimakoulutukseen osallistuvista. Määrä on noussut tasaisesti kolmen viimeisen tarkasteluvuoden aikana, samalla, kun alueen tutkintotavoitteisten opiskelijavuosien resurssia on kasvatettu. VOS-työvoimakoulutusten ja ammatillisten lisä- ja täydennyskoulutusten tarjonnan yhteensovittaminen ja synergia on erittäin tärkeää.

Työvoimakoulutusten sopimisesta koulutuksenjärjestäjien kanssa on odotettavissa resursseja edellyttävä yhteensovitustehtävä tulevassa uudistuksessa.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Nuorten työllistämistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelu tulisi olla tarpeeksi säänneltyä, jotta Ohjaamo-tyyppinen palvelu toteutuisi kunnissa. Kuitenkin toimintaan on tärkeää jättää myös toiminnan vapautta, erilaisista ja eri kokoisista kunnista ja alueista johtuen. Riskinä on, että kunnat, jotka eivät ole nykytilanteessakin kovin sitoutuneita ohjaamotoimintaa, eivät tee sitä tulevaisuudessakaan. Mahdollisuutena on, että motivaatio tekemiseen kasvaa tehtävän siirtyessä työvoimaviranomaisten vastuulle. Ohjaamo, nimenä ja brändinä, on tullut monille tutuksi nuorten monialaisten palveluiden järjestäjänä. Jatkossa brändi on luotava uudelleen, ja nuorten monialaisen ohjauksen kenttä pirstaloitunee, mikäli palvelut nimetään uudelleen eri tavoin eri kunnissa. Nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus, ONNI-toiminta, on tärkeää ulottaa kaikkien saataville.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Työllisyyspalvelujen kokonaisuutta on viime vuosina kehitetty laajasti mm. keskittämällä tiettyjä tehtäviä. Tällä on tavoiteltu sekä tehokkuutta että kansalaisten yhdenvertaisuuteen ja viranomaistoiminnan yhdenmukaisuuteen liittyviä vaikutuksia. Nyt lausuttavana olevalla hallituksen esityksellä olisi päinvastainen tarkoitus hajauttaa työllisyyspalvelut entistä laajemmin ja varsin heterogeenisen toimijajoukon hoidettavaksi. Toimintaympäristö muuttuisi merkittävästi myös ohjauksen näkökulmasta. ELY-keskukset pitävät tätä hajauttamista riskinä palvelujen tasapuolisen saatavuuden ja kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta.

Hannelin Mirva
Pohjanmaan ELY-keskus